

Managementsamenvatting enquête duurzaamheid

Februari 2025

MANAGEMENTSAMENVATTING

In opdracht van de gemeente Nijkerk heeft Invior een enquête verspreid onder de inwoners van de gemeente Nijkerk.

ONDERZOEKSOPZET IN HOOFDLIJNEN

- ▶ In december 2024 / januari 2025 hebben inwoners van de gemeente Nijkerk de mogelijkheid gekregen om de enquête in te vullen. In deze enquête kwam o.a. aan bod wat inwoners van klimaatverandering merken, wat inwoners doen om minder energie te verbruiken, wat ze zelf hebben gedaan om het huis duurzaam te maken, in hoeverre ze gebruikmaken van regelingen (rondom duurzaamheid) vanuit de gemeente en wat ze het belangrijkste vinden op het gebied van duurzaamheid.
- ▶ Er is gekozen voor een gecombineerde aanpak waarbij vragenlijsten zowel digitaal als op papier zijn verspreid. Inwoners zijn actief benaderd op openbare plekken, zoals de markt, en de Energiecaravan trok naar verschillende kernen om ook daar reacties op te halen. Daarnaast zijn open links gedeeld via de gemeentelijke website en sociale mediakanalen, terwijl 2.517 huishoudens een uitnodigingsbrief hebben ontvangen. Dankzij deze combinatie van digitale en fysieke verspreiding was de vragenlijst voor iedereen toegankelijk, wat heeft geleid tot een brede groep respondenten. De fysieke aanwezigheid in verschillende kernen en de inzet van meerdere kanalen zorgde voor een groot bereik van de enquête. In totaal hebben 406 inwoners deelgenomen aan de enquête.
- ▶ In deze samenvatting worden de resultaten op hoofdlijnen beschreven.

RESPONS

- ▶ In totaal hebben n=406 inwoners van de gemeente Nijkerk aan het onderzoek deelgenomen. De maximale foutmarge bij deze steekproefgrootte bedraagt ±5% (bij een betrouwbaarheidsniveau van 95%)*. Dit responsaantal maakt de resultaten van de enquête betrouwbaar.

Bron	Respons (%)	Aantal
Panel (TipNijkerk)	9	35
Brief	44	179
Website duurzaam-Nijkerk	2	6
Website nijkerk.eu	3	10
Gemeentepagina	11	46
Social media	11	46
Ingevoerde papieren vragenlijsten	19	75
Overig	2	8
Totaal	100%	406

Disclaimer: door afronding van de percentages kunnen kleine afwijkingen ontstaan in de hiernaast weergegeven tabel.

***De foutmarge** geeft de precisie van een gemeten percentage aan. Hoe kleiner de foutmarge, hoe preciezer het gemeten resultaat. Het betrouwbaarheidsniveau geeft de statistische kans aan dat, bij herhaling van de meting onder gelijke omstandigheden, het resultaat van deze herhaalmeting binnen de foutmarge blijft.

RESULTATEN

KLIMAAT

- ▶ Inwoners van Nijkerk ervaren de gevolgen van klimaatverandering vooral in de vorm van meer (hevige) regenbuien (bijna vier op de tien), droge zomers (bijna drie op de tien), een afname van insecten en vogels (circa een vierde) en meer hitte (één op de vijf). Deze bevindingen benadrukken de noodzaak om in te zetten op gemeentelijk klimaatbeleid. Daarnaast geeft een ruime meerderheid aan dat zij het belangrijk vindt dat Nijkerk zich inzet voor het klimaat (81%). Slechts 8% ziet dit als niet zo belangrijk / onbelangrijk.
- ▶ Inwoners die aangeven (het een beetje) belangrijk te vinden, benoemen vaker de volgende thema's:
 - ▶ **Toekomst en volgende generaties**
 - ▶ Verschillende mensen geven aan dat het belangrijk is om een leefbare wereld achter te laten voor hun (klein)kinderen en toekomstige generaties.
 - ▶ **Gezamenlijke verantwoordelijkheid**
 - ▶ Er wordt benadrukt dat iedereen, zowel burgers als overheid, moet bijdragen aan oplossingen.
 - ▶ **Leefbaarheid en natuurbehoud**
 - ▶ Mensen willen een groene, gezonde en leefbare omgeving behouden, zowel lokaal als wereldwijd.
 - ▶ **Noodzaak en urgentie**
 - ▶ Er is een breed besef dat klimaatverandering een serieus probleem is en dat actie noodzakelijk is.
- ▶ De volgende thema's worden vaker genoemd door respondenten die aangeven de inzet voor het klimaat niet zo belangrijk of onbelangrijk vinden:
 - ▶ **Scepsis over klimaatverandering en menselijke invloed**
 - ▶ Er zijn verschillende respondenten die geloven dat klimaatverandering een natuurlijk proces is of een 'hoax'.
 - ▶ **Weinig vertrouwen in gemeentelijke of nationale invloed**
 - ▶ Men vindt dat Nijkerk (en zelfs Nederland) te klein is om verschil te maken en/of dat het geen taak is voor de gemeentelijke overheid.
 - ▶ **Andere prioriteiten hebben voorrang**
 - ▶ Er zijn volgens respondenten urgentere problemen. Zo worden als voorbeelden de economie en veiligheid genoemd.
 - ▶ **Kritiek op kosten en effectiviteit**
 - ▶ Klimaatmaatregelen worden als duur en ineffectief gezien.

**De open antwoorden zijn geanalyseerd door ze eerst te structureren en in overkoepelende categorieën en thema's in te delen. Vervolgens is gekeken naar de frequentie van de genoemde thema's, waarna een prioritering is aangebracht. Deze werkwijze is ook toegepast op de categorieën en thema's die op de volgende pagina's worden besproken.*

RESULTATEN

AFVAL SCHEIDEN

- De meeste inwoners (86%) vinden afval scheiden makkelijk of een beetje makkelijk.
- Om het (nog) makkelijker te maken, worden de volgende onderwerpen vaker benoemd:
 - **Papierinzameling:**
 - Diverse verzoeken gaan over het aanbieden van papiercontainers aan huis (en het ophalen daarvan) en het verbeteren van de inzameling van papier (op meer locaties).
 - **Groente-, fruit- en tuinafval (GFT):**
 - Suggesties voor het vaker ophalen van de GFT-container, ook tijdens de herfst en winter.
 - **Afvalinzamelingspunten en containerlocaties:**
 - Meer inzamel punten aanbieden voor gescheiden afval (papier, glas, plastic) en ondergrondse containers als oplossing.
 - **Informatie en voorlichting:**
 - Meer informatie over wat in welke container hoort, betere communicatie via bijvoorbeeld apps, flyers of stickers, en voorlichting over het belang van afvalscheiding.

ENERGIEVERBRUIK

- De resultaten tonen aan dat 96% ten minste één van de voorgestelde maatregelen heeft genomen. 4% van de respondenten heeft geen van de genoemde maatregelen getroffen om hun energieverbruik te verminderen. Bijna zeven op de tien respondenten doet dit door de verwarming lager te zetten, terwijl ook andere gedragsmaatregelen, zoals warmer kleden, minder kamers verwarmen, deuren sluiten, korter douchen en tochtstrips plaatsen, vaak worden genoemd. Dit wijst op een brede bereidheid onder inwoners om met eenvoudige en betaalbare stappen energie te besparen. Deze uitkomst biedt de gemeente Nijkerk concrete aanknopingspunten voor beleid en communicatie gericht op laagdrempelige energiebesparende oplossingen.
- Uit aanvullende opmerkingen blijkt dat inwoners al investeren in duurzame technologieën zoals isolatie, zonnepanelen, warmtepompen en elektrische auto's.
- Anderzijds blijkt uit aanvullende opmerkingen dat inwoners minder apparaten gebruiken of andere apparaten gebruiken om minder energie te gebruiken.

HITTE

- Een ruime meerderheid van de respondenten geeft aan het huis tijdens de zomerdagen koel te houden middels zonwering (74%). Ruim twee op de vijf geeft aan gebruik te maken van een groene tuin. De ventilator en airco worden door respectievelijk 33% en 24% van de respondenten genoemd. Andere maatregelen die bijvoorbeeld genoemd worden zijn het dichthouden van ramen en de mate waarin de warmtepomp (al dan niet passief) koelt.

RESULTATEN

VERKEER EN VERVOER

- ▶ Respondenten zijn bereid minder vaak de auto te gebruiken, vooral als dit bijdraagt aan hun gezondheid, het klimaat, kostenbesparing en wanneer alternatieven zoals fietsen en het openbaar vervoer sneller zijn dan het vervoeren met de auto. Daarnaast lijken factoren die samenhangen met parkeren van minder invloed te zijn. Dit biedt concrete aanknopingspunten voor beleid gericht op duurzame mobiliteit.
- ▶ Wanneer er gesproken wordt over wat de gemeente voor de inwoner kan doen om minder vaak de auto te kiezen, dan worden de volgende onderwerpen vaker genoemd:
 - ▶ **Verbeteren van het openbaar vervoer (OV):**
 - ▶ Vooral meer verbindingen, betere frequentie, en betaalbaarheid van het OV worden genoemd, inclusief de verbindingen naar het buitengebied en tussen steden.
 - ▶ **Fietsinfrastructuur:**
 - ▶ Verbetering van fietspaden (breedte, veiligheid, onderhoud), het aanleggen van meer fietspaden, en het verbeteren van fietsstallingen (ook bewaakt) worden veel genoemd.
 - ▶ **Veiligheid voor fietsers en voetgangers:**
 - ▶ Er wordt vaak gevraagd om veiligere fietspaden, voorrang voor fietsers bij stoplichten, en beter onderhouden trottoirs.
 - ▶ **Parkeer- en mobiliteitsoplossingen:**
 - ▶ Meer parkeerplaatsen, gratis parkeren, en maatregelen om autorijden te ontmoedigen zoals een autoluw centrum.

VERDUURZAMING HUIS

- ▶ Een ruime meerderheid van de inwoners (met een koopwoning) heeft al stappen gezet in het verduurzamen van hun woning, met isolatie (68%-74%) en zonnepanelen (73%) als meest populaire maatregelen. Toch vormen warmtepompen nog een uitdaging, aangezien 38% aangeeft deze niet te gaan installeren.
- ▶ De volgende barrières worden vaker genoemd om bepaalde duurzaamheidsmaatregelen niet door te voeren:
 - ▶ **Kosten en onzekerheid over rendement:**
 - ▶ Veel mensen vinden de kosten van maatregelen, zoals warmtepompen en zonnepanelen, te hoog. Dit wordt vaak genoemd als de grootste belemmering om verduurzamingsmaatregelen te nemen.
 - ▶ Er wordt vaak aangegeven dat de verwachte besparingen of voordelen van verduurzaming niet opwegen tegen de investering, of dat er onvoldoende rendement wordt behaald.
 - ▶ **Complexiteit, onvoldoende kennis of het gebrek aan betrouwbaar advies:**
 - ▶ Het verduurzamingsproces wordt als ingewikkeld ervaren. Er wordt opgemerkt dat mensen niet genoeg kennis hebben over hoe ze hun woning kunnen verduurzamen, of dat er geen betrouwbaar advies beschikbaar is. Dit speelt met name bij warmtepompen. Verder is er bijvoorbeeld gebrek aan vertrouwen in beleid en bewoners van VvE-complexen noemen het gezamenlijke besluitvormingsproces als belemmerend.
 - ▶ **Ongeschikte woning of technische beperkingen:**
 - ▶ De woning zelf vormt een belemmering voor verduurzaming, bijvoorbeeld door een ongeschikt type woning of gebrek aan ruimte voor maatregelen zoals warmtepompen.
 - ▶ **Niet het juiste moment:**
 - ▶ In enkele gevallen geeft men aan het niet de moeite te vinden vanwege hun leeftijd of omdat ze op korte termijn verwachten te verhuizen.

RESULTATEN

GEBRUIK SUBSIDIES, LENINGEN EN/OF REGELINGEN

- ▶ Twee derde van de respondenten heeft geen gebruik gemaakt van subsidies of leningen om hun huis te verduurzamen. De landelijke ISDE-subsidie is nog het meest populair.
- ▶ Gemeentelijke regelingen worden eveneens beperkt benut; de regentonregeling is de meest gebruikte optie: één op de vijf inwoners maakt hiervan gebruik. Dit wijst op een kans voor de gemeente om inwoners beter te informeren over beschikbare mogelijkheden.

PRIORITEITEN GEMEENTE VERDUURZAMING

- ▶ Inwoners noemen vergroening, zoals het aanplanten van bomen, bloemen en planten, als prioriteit voor gemeente Nijkerk. Daarnaast vinden inwoners het belangrijk dat bedrijven verplicht worden duurzaam te produceren en dat iedereen toegang heeft tot duurzame stroom. Er is ook een behoefte aan ondersteuning bij verduurzaming en aandacht voor duurzaam bouwen. Deze inzichten bieden aanknopingspunten voor beleidsvorming en prioriteitsstelling.

INFORMATIE ONTVANGEN OVER VERDUURZAMING

- ▶ De krant is met 57% het meest gebruikte kanaal om informatie over verduurzaming te ontvangen. Social media (33%) en lokale media (28%) spelen ook een belangrijke rol. Gemeentelijke initiatieven zoals de Klimaatkamer, de Energiecaravan en de website Duurzaam-Nijkerk hebben echter een beperkt bereik. Dit benadrukt de noodzaak om traditionele media te blijven benutten, terwijl de zichtbaarheid van gemeentelijke initiatieven verbeterd moet worden om meer inwoners te betrekken. Deze enquête is beperkt tot een minimum aantal vragen, waardoor demografische kenmerken niet zijn meegenomen. Het is daarom relevant om in vervolgonderzoek te bekijken in hoeverre leeftijd een rol speelt bij deze bevinding.
- ▶ Op de open vraag over hoe de gemeente het beste de inwoner kan bereiken, antwoorden veel inwoners dat zij graag geïnformeerd worden via de **mail** of via de **post**.

RESULTATEN

OPMERKINGEN OF IDEEËN MET BETREKKING TOT DUURZAAMHEID [GECITEERDE OPMERKINGEN]

1. Participatie en gemeentelijke communicatie

Voorbeelden uit de opmerkingen:

- ▶ *"Ga met inwoners in gesprek ipv zelf oplossingen bedenken voor vragen die er niet zijn."*
- ▶ *"Super dat deze enquête wordt gedaan! Hoop dat er ook iets mee wordt gedaan, ook met de stemmen die niet zo welgevallig zijn. De burger is geen kleuter en kan heel goed zelf beslissingen nemen. Verlaag de belastingen en vergeet niet waarom de gemeente / overheid bestaat, namelijk "in dienst van de burger" en niet andersom. Succes!"*
- ▶ *"Maak het eenvoudig, dan is de drempel minder groot. Papierwerk en bureaucratie werken zeker niet mee."*
- ▶ *"goed dat de gemeente openstaat voor ideeën uit de bevolking."*

Er is een roep om participatie van inwoners bij duurzaamheidsbeleid en besluitvorming. Mensen willen niet alleen geïnformeerd worden, maar ook daadwerkelijk invloed kunnen uitoefenen. Daarnaast wordt gevraagd om makkelijker te begrijpen informatie.

2. Klimaatbeleid en effectiviteit van maatregelen

Voorbeelden uit de opmerkingen:

- ▶ *"ik vind energie maatregelen altijd erg ingewikkeld. ik denk dat er meer concrete voorbeelden moeten komen of een collectief. bv gemeente onderhandeld de prijs voor 500 batterijen, dan weten mensen waar ze aan toe zijn."*
- ▶ *"Nederland is veel te klein voor een voortrekkersrol. Laat staan een individuele gemeente. Goed logisch landelijk beleid is beter en dan kan Nederland gerust een afwachtende houding aannemen. "*
- ▶ *"Zorg ervoor dat iedereen kan verduurzamen door de middelen goedkoper te maken"*
- ▶ *"Super dat deze enquête wordt gedaan! Hoop dat er ook iets mee wordt gedaan, ook met de stemmen die niet zo welgevallig zijn. De burger is geen kleuter en kan heel goed zelf beslissingen nemen. Verlaag de belastingen en vergeet niet waarom de gemeente / overheid bestaat, namelijk "in dienst van de burger" en niet andersom. Succes!"*

De meningen over klimaatbeleid lopen uiteen. Veel inwoners vinden klimaatbeleid belangrijk en urgent, terwijl anderen het als overbodig, te duur of ineffectief zien. Er wordt gevraagd om realistische, haalbare maatregelen en om transparantie over kosten, impact en rendement.

3. Groenbehoud en biodiversiteit

Voorbeelden uit de opmerkingen:

- ▶ *"Zorg dat er groen overblijft, natuur reguleert zichzelf."*
- ▶ *"Het centrum van Hoevelaken meer vergroenen, minder toegankelijk voor auto's maken. Vuurwerk afsteken ontmoedigen."*
- ▶ *"Denk ook aan biodiversiteit: meer bloemen/planten voor insecten etc. is goed voor vogels en oogst etc."*

Inwoners vinden het belangrijk dat er meer groen komt in de gemeente, zowel in steden als buitengebieden. Er is een roep om minder verstening en meer groen en biodiversiteit. Dit wordt zowel gekoppeld aan leefbaarheid als klimaatadaptatie.

RESULTATEN

RESULTATEN IN EEN BREDER PERSPECTIEF

- ▶ Klimaatverandering en duurzaamheid zijn onderwerpen die steeds vaker centraal staan in maatschappelijke discussies en beleidsvorming. Uit onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau blijkt dat driekwart van de Nederlanders zich zorgen maakt over klimaatverandering en vindt dat er actie nodig is. Tegelijkertijd blijkt dat deze zorgen zich niet altijd vertalen naar duurzamer gedrag, mede door factoren zoals kosten, vertrouwen in beleid en andere maatschappelijke prioriteiten (SCP, 2024).
- ▶ Uit de enquête in Nijkerk blijkt dat veel inwoners de impact van klimaatverandering in hun directe omgeving ervaren. Minimaal één op de vijf inwoners merkt op dat er sprake is van meer hitte, een afname van insecten en vogels, droge periodes in de zomer en hevigere regenbuien. Deze bevindingen onderstrepen het belang van maatregelen. Daarnaast geeft een ruime meerderheid van de inwoners aan dat zij het belangrijk vinden dat Nijkerk zich inzet voor het klimaat.
- ▶ Hoewel er brede steun is voor klimaatactie, betekent dit niet automatisch dat inwoners bereid of in staat zijn om zelf duurzame keuzes te maken. Uit landelijk onderzoek blijkt dat slechts de helft van de Nederlanders zich persoonlijk verantwoordelijk voelt, en dat ruim de helft (54%) niet bereid is om hun leefstijl aan te passen. Kosten spelen hierin een belangrijke rol: veel mensen zijn vooral geneigd om hun gedrag te veranderen als duurzaam leven financieel aantrekkelijker wordt (SCP, 2024).
- ▶ In Nijkerk is deze financiële barrière ook terug te zien. De kosten zijn volgens inwoners uit Nijkerk de grootste barrière om verduurzamingsmaatregelen voor hun koopwoning te treffen. Inwoners vinden investeringen zoals warmtepompen en zonnepanelen vaak te duur of twijfelen of ze voldoende rendement opleveren. Daarnaast ervaren sommige inwoners praktische beperkingen, zoals een ongeschikte woning of een gebrek aan betrouwbare informatie en advies. Dit benadrukt de noodzaak van toegankelijke en betaalbare verduurzamingsmogelijkheden voor huiseigenaren. Opvallend is dat uit de resultaten van de enquête blijkt dat inwoners momenteel weinig gebruik maken van de beschikbare subsidies, leningen en regelingen. Dit roept de vraag op of er mogelijkheden zijn om deze beter onder de aandacht te brengen bij de inwoners, zodat de financiële barrière weggenomen kan worden.
- ▶ Hoewel het klimaatbewustzijn de afgelopen jaren is gegroeid, bestaat er zowel landelijk als lokaal een groep mensen die klimaat niet als hoogste prioriteit ziet. Uit landelijk onderzoek blijkt dat 45% van de Nederlanders vindt dat er te veel aandacht is voor klimaat, en dat andere thema's – zoals asiel en migratie, structurele ongelijkheid en de houdbaarheid van de zorg – urgenter zijn (SCP, 2024). Ook in Nijkerk is er, ondanks een ruime meerderheid die klimaatactie belangrijk vindt, een groep inwoners die andere prioriteiten stelt. Onder degenen die klimaat minder belangrijk vinden, worden naast de aandacht voor andere maatschappelijke problemen ook factoren genoemd als scepsis over klimaatverandering, gebrek aan vertrouwen in de effectiviteit van gemeentelijk beleid en zorgen over de kosten en haalbaarheid van maatregelen.

Disclaimer: de hierboven genoemde landelijke onderzoeksresultaten bieden een bredere maatschappelijke context, terwijl de bevindingen uit Nijkerk specifiek betrekking hebben op de lokale situatie en ervaringen van inwoners. Factoren zoals regionale beleidsmaatregelen, demografische verschillen en lokale ervaringen met klimaatverandering kunnen invloed hebben op hoe inwoners het thema duurzaamheid ervaren. De nationale cijfers dienen in dit onderzoek dan ook als achtergrondinformatie en niet als directe vergelijkingsmaatstaf.

Bron: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (2024, April 23). *Bereidheid Nederlanders tot duurzaam gedrag vooral financieel gedreven*. Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP). <https://www.scp.nl/actueel/nieuws/2024/04/23/bereidheid-nederlanders-tot-duurzaam-gedrag-vooral-financieel-gedreven>